

Мураненко Катерина Юріївна,
викладач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Робота працівників правоохоронних органів за шкалою напруженості знаходиться в межах від «напруженої» до «дуже напруженої». Правоохоронна діяльність вимагає виконання завдань за обмежений час, характеризується ризиком і небезпекою, високим рівнем відповідальності. Напруженість професійної діяльності поліцейського пов'язана не лише з екстремальними умовами праці: 80 % службового часу в правоохоронних органах займає робота з людьми. Негативне ставлення з боку населення, конфліктні умови професійної діяльності призводять до формування стану підвищеного емоційного напруження у працівників. Унаслідок цього зростає ризик виникнення синдрому емоційного вигорання, професійної деформації, що знижує ефективність професійної діяльності.

Учені В. І. Барко та В. В. Барко акцентують увагу на важливості проведення психологічною службою та керівниками психопрофілактичної роботи з персоналом, спрямованої на забезпечення психологічного здоров'я працівників, здатності протидіяти стресам, конфліктам тощо з метою підвищення ефективності функціонування поліції. Проаналізувавши особливості поліцейського менеджменту в країнах Заходу, автори зазначають, що важливою є профілактика проблем усередині поліцейської організації та зовнішньому середовищі, забезпечення гуманістичного підходу до працівників, організація командної роботи й лідерства в підрозділах, мотивація до роботи, особистісний розвиток працівників. Так, психологічна служба поліції Німеччини ставить перед собою такі завдання: профілактика суїцидів, допомога службовцям у гострих кризових ситуаціях, психотерапевтичне консультування службовців, коучінг для керівного складу, проведення лекцій, навчальних семінарів і тренінгів для підвищення професійної кваліфікації працівників, їхнього особистісного зростання. У психологічній службі США значну увагу приділяють підтримці

рівня працездатності та позитивного емоційного стану працівників, забезпечення допомоги під час розв'язання проблемних ситуацій, профілактика конфліктів, підтримка соціально-психологічного клімату в організації. Отже, у правоохоронних органах західних країн значну увагу приділяють психологічному супроводу працівників, що спрямований на профілактику негативних станів працівників і підвищення їхньої професійної компетентності. У роботі переважають інтерактивні психологічні методи, надзвичайно ефективним є метод соціально-психологічного тренінгу. Досвід нашої роботи з поліцейськими засвідчує, що в процесі участі у психологічних тренінгах у правоохоронців спостерігається зниження рівня негативних переживань і підвищується частота вияву позитивних емоцій.

Проаналізувавши первинну психологічну підготовку працівників патрульної поліції, С. П. Гіренко зазначає про її недостатність і необхідність оволодіння професійно значущими знаннями, вміннями та навичками протягом усього терміну служби у форматі професійного навчання та підвищення кваліфікації. Адже ефективне функціонування поліції безпосередньо залежить від якості кадрового потенціалу. Саме на цю тезу спираються правоохоронні органи Канади, яка посідає провідне місце серед розвинених країн світу за рівнем підготовки поліцейських кадрів, організацією управління поліцейськими підрозділами й ефективністю їх функціонування. У Канаді кадрова робота розглядається як довгостроковий фактор успішного функціонування поліції. Підготовка до професійної діяльності передбачає поєднання теоретичної підготовки та практичної, яка полягає у виконанні типових завдань методом рольових ігор. Крім того, професійне навчання триває протягом усієї служби у форматі періодичних курсів підвищення кваліфікації, спеціальної технічної підготовки тощо.

Система професійної підготовки країн ЄС має два блоки: стаціонарне навчання в навчальних центрах і закладах та підготовка за місцем служби у процесі повсякденної професійної діяльності. Основними елементами професійної підготовки поліцейських є початкова підготовка, поточна службова підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації. Таким чином, система професійної підготовки працівників

правоохоронних органів (за прикладом країн ЄС) має становити спіралеподібний цикл: навчання – застосування отриманих знань на практиці – навчання – практика – тестування – наступний рівень навчання.

Сучасні закордонні емпіричні дослідження також підтверджують важливість наявності вищої освіти для здійснення ефективної правоохоронної діяльності. Учені зазначають, що оцінки у ВНЗ є прямо пропорційними оцінці роботи співробітника керівництвом і зворотно пропорційні кількості прогулів, ДТП, травм у процесі професійної діяльності. Що вищим є рівень освіти, то більш чутливою до змін є система цінностей, що забезпечує етичну професійну поведінку. Науковці експериментально підтвердили, що поліцейські з вищою освітою більш відкриті у своїй системі переконань, менш догматичні, менше зорієнтовані на застосування покарань, менш авторитарні, більше схильні до прийняття та розуміння етичних проблем.

Отже, для забезпечення ефективності діяльності правоохоронних органів важливою є не лише психологічна підготовка до професійної діяльності, а й система професійного навчання та психологічного супроводу протягом усього професійного життя. Дослідження організації професійної діяльності західних країн підтверджують, що можливість професійно та особистісно розвиватися не лише покращує якість роботи, а й посилює мотивацію працівників до професійної діяльності та знижує ризик виникнення психологічних розладів.

Никоненко Людмила Володимирівна,
молодший науковий співробітник лабораторії
психології політико-правових відносин
Інституту соціальної та політичної психології
НАПН України

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАТЕРНАЛІСТИЧНИХ НАСТАНОВ ОСОБИСТОСТІ

Політико-правовому процесу в Україні притаманна динамічність, непередбачуваність і періодична зміна напряму суспільно-політичного розвитку. За цих умов зростає роль